

Найкращі доступні технології та методи управління (НДТМ)

Що таке довідкові референтні документи з НДТМ і висновки НДТМ та що важливо про них знати підприємствам?

З моменту підписання Угоди про асоціацію з ЄС, Україна зобов'язалась впровадити положення Директиви 2010/75/ЄС «Про промислові викиди (інтегрований підхід до запобігання забрудненню та його контролю)» в українське законодавство. Ця Директива є найважливішою частиною законодавства ЄС щодо зменшення викидів забруднюючих речовин від великих промислових підприємств і стосується тих видів діяльності, які перераховані в додатку I Директиви. Основними елементами Директиви є інтегрований підхід до дозволів на провадження діяльності промислових підприємств, що враховує всі екологічні наслідки, з одного боку, і концепція найкращих доступних технологій та методів управління (НДТМ) для визначення умов таких дозволів, з іншого боку.

У ЄС для кожного виду діяльності, який передбачено у Директиві, було розроблено комплексні стандарти, які викладені у [Довідкових референтних документах з найкращих доступних технологій та методів управління \(Довідкові референтні документи з НДТМ\)](#) і відповідних [Висновках найкращих доступних технологій та методів управління \(Висновки НДТМ\)](#). На додаток до секторальних документів, також розроблено довідкові референтні документи з НДТМ загального характеру, в яких розглядаються питання енергоефективності, моніторингу, зберігання небезпечних речовин, систем охолодження та які є релевантними для усіх видів діяльності.

Як розробляються довідкові референтні документи з НДТМ та який їх основний зміст?

[Стаття 13 Директиви «Про промислові викиди»](#) вимагає від Європейської Комісії проводити обговорення для обміну інформацією між державами-членами зацікавленими галузями промисловості і громадськими організаціями щодо найкращих доступних технологій та методів управління, що використовуються в кожному

секторі промисловості, а також щодо моніторингу та нових розробок, які вважаються перспективними у майбутньому. Підготовка проектів довідкових референтних документів з НДТМ є максимально прозорою та відбувається із залучення усіх заінтересованих сторін. Довідкові референтні документи з НДТМ оприлюднюються.

Довідкові референтні документи з НДТМ об'єднують у собі технології та методи, які використовуються для зниження забруднення у відповідних секторах, а також відображають досягнуті, в результаті їх використання, обсяги споживання ресурсів та рівні викидів забруднюючих речовин. Ці документи включають реальний досвід користувачів і є референтною інформацією для регуляторних органів, яку вони використовують при визначенні умов дозволів на провадження діяльності.

Довідкові референтні документи з НДТМ переважно мають таку спільну структуру:

- Загальна інформація про галузь
- Процеси та методи виробництва
- Поточні рівні викидів та споживання
- Методи, які слід враховувати при визначенні НДТМ
- Висновки НДТМ
- Новітні перспективні технології

Що таке Висновки НДТМ?

Висновки НДТМ є основним елементом концепції застосування *найкращих доступних технологій та методів управління (НДТМ)*. Вони є частиною кожного **довідкового референтного документу з НДТМ** і, згідно зі статтею 14, п. 3 Директиви, є обов'язковими під час визначення умов дозволу. Висновками НДТМ встановлюються рівні викидів, продуктивності і споживання, які повинні бути досягнуті установками, а також вимоги до експлуатації і технічного обслуговування, що забезпечують високий рівень захисту довкілля. В ЄС для надання обов'язкової сили, висновки НДТМ не тільки публікуються в рамках довідкових референтних

документів з НДТМ, але й також затверджуються актами інституцій ЄС (як правило йдеться про рішення Європейської Комісії) та публікуються в Офіційному Журналі ЄС. В Україні ж порядок розроблення та затвердження висновків НДТМ буде визначатися Урядом. Цей порядок передбачатиме залучення до процесу органів виконавчої влади та інших заінтересованих сторін. Для забезпечення виконання Угоди про асоціацію із ЄС та створення Поглибленої і всеохоплюючої зони вільної торгівлі між Україною та ЄС, висновки НДТМ, затверджені в Україні, повинні повністю відтворювати відповідні акти ЄС. Усі довідкові референтні документи з НДТМ та висновки НДТМ можна завантажити за посиланням <https://eippcb.jrc.ec.europa.eu/reference/>

Висновки НДТМ в основному мають таку спільну структуру та включають в себе:

- короткий опис кожної технології на основі більш докладного пояснення в довідковому референтному документі з НДТМ
- оцінка застосовності - наприклад, якщо певні технології можуть бути економічно вигідно використані тільки на нових установках або за певних, конкретних умов
- рівні викидів, пов'язані з застосуванням найкращих доступних технологій та методів управління, які відображаються у вигляді діапазону концентрацій викидів, які були отримані на реальних установках
- відповідні вимоги до моніторингу, особливо методи і частота моніторингу, які повинні застосовуватися
- рівні енергоефективності та ресурсоефективності, пов'язані з застосуванням НДТМ
- необхідні заходи по відновленню промислового майданчика, якщо це необхідно

Оскільки світ постійно змінюється і винаходяться все нові й нові технології, у висновках НДТМ, як і в самій Директиві, зазначено, що **технології та методи, які перераховані і описані в висновках НДТМ, не є ні обов'язковими, ні вичерпними**. Інші технології можуть також використовуватися за умови, що вони забезпечуватимуть, принаймні, еквівалентний рівень захисту довкілля.

Таким чином гарантується можливість використання нових/інших технологій, наприклад, більш економічно ефективних, ніж ті, що перелічені у довідкових референтних документах з НДТМ. Готуючи заяву на отримання дозволу оператор установки вказує, яким чином він забезпечить дотримання вимог кожного висновку НДТМ (рівні викидів, тощо), які відносяться до його виду діяльності, а де доцільно пропонує альтернативу, що забезпечує рівень захисту довкілля, еквівалентний такому, як при застосуванні технологій, перелічених у довідкових референтних документах з НДТМ.

Видавець:
Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH

Головні офіси GIZ: Бонн та Ешборн
GIZ Україна

Найкращі доступні технології та методи управління для України
вул. Антоновича 16б
01004 Київ, Україна
Т +38 044 594 07 63
I www.giz.de/ukraine-ua

Чи можливі винятки з відповідності висновкам НДТМ?

Відповідно до статті 15 Директиви, рівні викидів в будь-якому дозволі повинні знаходитися в діапазоні рівнів викидів, що зазначені у висновках НДТМ. Однак Директива передбачає можливість отримання **відступу** в кожному конкретному випадку, за таких умов:

- використання НДТМ призведе до непропорційно високих витрат у порівнянні з екологічною вигодою, через технічні характеристики установки, її географічне розташування, або через місцеві екологічні умови;
- здійснення випробувань та використання новітніх технологій та методів управління, зазначених у довідкових референтних документах з НДТМ (дозвільний орган надає оператору установки тимчасовий відступ).

У більшості висновків НДТМ йдеться не тільки про рівні викидів, вони включають в себе й інформацію загального характеру, наприклад, встановлюють вимоги до системи екологічного менеджменту, розглядають питання споживання енергії, води та є орієнтиром для визначення умов дозволів.

Коли висновки НДТМ застосовуватимуться до українських підприємств і чи можуть вони собі дозволити їм відповідати?

Для того, щоб відповідати поточним стандартам НДТМ, велика кількість установок в Україні має бути модернізована. У зв'язку з цим, передбачено тривалі перехідні періоди до набрання чинності нових правил, які дозволять багатьом підприємствам впровадити нові технології в рамках звичайних циклів модернізації свого технічного обладнання.

Крім того, для підтримки даного процесу будуть залучатись необхідні інвестиції:

- декілька операторів, які впроваджуватимуть НДТМ, в контексті пілотних проектів зможуть отримати гранти на модернізацію своїх установок
- буде створено фінансовий механізм надання кредитів та грантової підтримки підприємств, які впроваджуватимуть НДТМ, щоб зробити нові технології доступними

У той же час, не все коштуватиме грошей: оскільки процедура отримання дозволу стане якіснішою, швидшою та простішою, час і кошти на підготовку відповідних документів будуть зекономлені. Більш того, вимоги, щодо енерго- та ресурсоефективності, які до цього значно недооцінювались, у багатьох випадках, призведуть до фінансової економії.

Місце та рік публікації: Київ, 11/2021

Фото: © Shutterstock/Constantine Enquist

Текст: Андрій Гунько / Аня Бехнке / Альона Астаєва

GIZ несе відповідальність за зміст цієї публікації.

За дорученням Федерального міністерства довкілля, охорони природи та ядерної безпеки Німеччини (BMU)